

POSUDEK diplomové práce

Ivy Nevečeřalové

“Poptávka po biopotravinách: Výzkum poptávky po biopotravinách na vzorku pražských obyvatel”

Student: Iva Nevečeřalová
Školitel: Milan Ščasný
Univerzita: Katedra Sociální a kulturní ekologie, FHS UK v Praze
Akademický rok: 2005-2006

Hlavním cílem diplomové práce Ivy Nevečeřalové je analyzovat spotřebitelské chování v oblasti poptávky po (bio-)potravinách. Hned na úvod je potřeba zmínit, že vytčený cíl autorka splnila.

V úvodu autorka zasazuje řešený problém do širšího rámce problematiky ekologického zemědělství, jeho zásad, přínosů včetně vývoje daného odvětví a jeho regulace. Tyto části jsou vzhledem k celkovým cílům práce plně dostačující a přesné. Poněkud bych byl ale opatrnější s tvrzením o ekologickém zemědělství jako o aktivitě podporující trvale udržitelný rozvoj (str. 6). Tento koncept je velice komplexní a bez velice detailní analýzy celé řady faktorů není možné toto tvrdit (tvrzení tohoto druhu v jakékoliv oblasti však ztěžuje velká vágnost pojmu trvale udržitelný rozvoj a téměř nemožnost jej jakkoliv operacionalizovat; *poznámka školitele*).

Kapitola následující se věnuje analýze trhu s biopotravinami, která je velice dobře členěna (od produkce eko-zemědělství, přes výrobu, distribuci a nabídku včetně zahraničního obchodu). Analýza trhu biopotravin (kapitola III) je klíčová pro analýzu spotřebitelské poptávky, na což autorka správně upozorňuje v textu (jakož i volbou objektu analýz v jednotlivých segmentech trhu). Samotný text je zpracován kvalitně. Jeho komplexnost také svědčí o širokých znalostech autorky o dané problematice. V problematice úrovně cen biopotravin by bylo vhodné také diskutovat, proč je toto zboží dražší než konvenční potraviny, ačkoliv jsou na produkci a zpracování surovin, výrobu a distribuci bio-potravin poskytovány podpory z veřejných zdrojů. Odpověď na tuto otázku však není triviální a vyžadovala by spíše řešení v samostatné diplomové práci. V jinak kvalitně zpracované kapitole týkající se trhu v EU mám jen jednu poznámku: abychom odfiltrovali vliv rozdílné velikosti jednotlivých zemí, rozvinutost trhu bychom měli také měřit relativními ukazateli (např. prodej na hlavu); rozvinutý trh je poté indikován ve Švýcarsku, Švédsku a Rakousku, méně už ve Francii a Itálii (viz str. 23-24). Ačkoliv autorka dělá závěr pouze z jednoho indikátoru, v práci však již

správně uvádí oba. Tvrzení o „*zcela environmentálně šetrných výrobcích, které jsou zcela prosty negativních environmentálních dopadů*“ (přeformulováno) bych si dovolil zmírnit nebo upřesnit (str. 26). Podle mého mínění žádný takový výrobek ani aktivita neexistuje. Smysl má pouze mluvit o relativně menších (větších) dopadech, na což také správně poukazuje autorka dále v textu.

Přínosnými jsou zejména teoretické kapitoly, které poskytují konzistentní a fundovaný základ pro empirický výzkum: motivační konflikty zasazují volbu spotřebitele do širšího rámce zkoumaných spotřebitelských vzorců a chování, teorie plánovaného chování jednotlivé motivační faktory uzavírá do syntetického modelu. Tyto kapitoly hodnotím velice pozitivně i z toho důvodu, že se jedná o uchopení problematiky spotřebního chování a rozhodování zcela novým – v české provincie doposud neaplikovaným (ačkoliv v zahraničí poměrně známým) – způsobem.

Samotný výzkum obsahuje všechny standardní požadavky na jeho postup (hloubkové rozhovory, formulace hypotéz, polostrukturované rozhovory, pilotáž dotazníku, výběr vzorku, místa a metody sběru). Na základě analyzovaných dat, autorka statisticky testuje řadu hypotéz včetně – tam, kde to je relevantní – testování rozdílů mezi respondenty, kteří biopotraviny nakupují nebo nenakupují (test na odhalené preference). V další části autorka analyzuje ochotu platit za biopotraviny odhalenou v nákupech potravin, stanovenou ochotu platit za vybrané druhy potravin a všechny potraviny v bio-kvalitě, jestliže by byly odstraněné bariéry pocíťované respondentem. Formulace a řazení otázek svědčí o kvalitně provedeném předvýzkumu a testování výzkumného nástroje. Přínosem autorky je také to, že prezentovaný výzkum představuje ojedinělou, doposud málo rozvíjenou výzkumnou oblast v České republice.

Práce autorky je dobrým příkladem interdisciplinárního přístupu: v práci aplikuje přístupy environmentální ekonomie, sociologie, zemědělské ekonomie a environmentální vědy a statistiky. Znalosti obsažené ve výuce předmětů oboru nejen správně využívá, ale v řadě případů i dále rozvíjí a obohacuje. Ačkoliv souhlasím s autorkou, že data získaná z provedeného šetření je možné dále a zejména detailněji analyzovat, dodávám, že tyto analýzy by vyžadovaly aplikaci složitějších statistických a ekonometrických metod, které nejsou předmětem studia daného oboru. Rád bych také zdůraznil, že předmětem studia daného oboru nejsou ani statistické metody užití v této diplomové práci. O to víc pozitivně hodnotím práci autorky, zejména co se týče užití metodologie a konkrétních metod. Bez samostudia by se autorka mohla v podstatě spolehnout na více-méně kvalitativní interpretaci výsledků, na kterých by nemohl být postaven žádný (teoreticky) podložený závěr. Tím autorka přesvědčila o své schopnosti přistoupit samostatně a odpovědně k řešenému problému. Velice také oceňuji „opatrně“ formulované, avšak jedině správné, závěry z provedené analýzy, což také svědčí o autorčině citlivosti k datům a správné operacionalizaci užití metodologie.

Vstupní hypotézy byly formulovány (správně) na základě hloubkových rozhovorů a zjištění z relevantní empirické a teoretické literatury. Aplikovaný postup jejich ověřování považují za dostačující (viz také poznámky k metodologii výše).

Práce přináší přidanou hodnotu v několika směrech: předně, výzkum poptávky po bio-potravinách včetně analýzy ochoty platit je první svého druhu v ČR; za druhé, autorka pojí konzistentním způsobem řadu metod a přístupů s cílem odpovědět na položené otázky konzistentním způsobem; za třetí, práce diskutuje daný problém komplexně bez hodnotově zabarveného podtextu.

Použitá literatura je relevantní a aktuální, její kvalita, množství i kompozice jsou plně dostačující rozsahu a zaměření práce. Práci autorky s ní hodnotím pozitivně.

Malým nedostatkem je grafická úprava práce (odsazení, vložené obrázky); ten však v žádném případě nesnižuje obsahovou a analytickou pozitivní hodnotu předložené práce.

Vyjádření ke spolupráci s COŽP UK: výzkum spotřebitelských motivů a poptávky po bio-potravinách je postaven na časově a finančně náročném šetření. Testování, pilotáž a sběr dat včetně motivační odměny respondentům byly financovány z výzkumného projektu COŽP UK, do jehož řešitelského týmu byla autorka začleněna. Část prezentována v práci autorky byla samostatně vytvořena autorkou, ačkoliv celý výzkum, jakož i dotazník byly zaměřené na širší oblast analýzy (např. validita modelu ochoty platit). Potvrzuji, že ačkoliv některé části prezentované v této práci vycházejí z výzkumu COŽP UK, byly rozvinuté a výsledky zpracované samostatně autorkou.

Celkové hodnocení:

Předložená práce splňuje požadavky na kvalitu diplomové práce a hodnotím ji známkou **výborně** s celkovou výší **18 bodů**.

Práci doporučuji k obhajobě. Navrhuji také tuto práci nominovat pro ocenění Cenou Josefa Vavrouška v kategorii diplomových prací.

V Praze, 5. září 2006.

Milan Ščasný

COŽP UK v Praze